

Турова С.О., студентка 304 групи юридично-психологічного факультету НАВС *Науковий керівник:* Катеринчук К.В., кандидат юридичних наук, доцент

Забезпечення реалізації права на справедливий суд

З норми ст. 1 Конституції України випливає необхідність гарантування реалізації права на справедливий суд, оскільки там закріплено конституційну формулу, визначальну для розвитку державності - Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна і права держава.

Необхідність встановлення змісту права на справедливий суд визначає звернення до правових позицій Конституційного Суду України, зокрема - мотивувальної частини Рішення від 02.11.2004 № 15-рп/2004 у справі про призначення судом більш м'якого покарання. Конституційний Суд України зазначив, що справедливість - одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, в рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню. У сфері реалізації права справедливість проявляється, зокрема, у рівності всіх перед законом, відповідності злочину і покарання, цілях законодавця і засобах, що обираються для їх досягнення [1]. Окремим виявом справедливості є питання відповідності покарання вчиненому злочину; категорія справедливості передбачає, що покарання за злочин повинно бути домірним злочину. Справедливе застосування норм права - є передусім недискримінаційний підхід, неупередженість. Це означає не тільки те, що передбачений законом склад злочину та рамки покарання відповідатимуть один одному, а й те, що покарання має перебувати у справедливому співвідношенні із тяжкістю та обставинами скоєної особою винного[2]. Адекватність покарання ступеню тяжкості злочину впливає з принципу правової держави, із суті конституційних прав та свобод людини і громадянина, зокрема права на свободу, які не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України [3].

Спираючись на зазначену правову позицію Конституційного Суду України, можна вказати про те, що ознака «справедливий» стосовно суду означає, насамперед, прийняття судом законного і обґрунтованого рішення у строки, передбачені процесуальним законом. Законне і обґрунтоване судове рішення як справедливе полягає у тому, що суддя вирішив справу, спираючись на закон та обираючи засоби правового впливу на порушника загальнообов'язкових правил, пропорційні мірі і ступеню шкоди, завданої цим порушенням. Виходячи з цих положень, логічно було би вказати про те, що гарантування діяльності суду як справедливого складається, у першу чергу, із відповідності його діяльності як суб'єкта відправлення правосуддя. Саме тому справедливість суду має гарантуватись, у першу чергу, належним процесуальним законом в широкому смислі цього терміну. Вказане передбачає наділення учасників судового процесу процесуальними правами та обов'язками, реалізація яких дозволяє захищати свої права, свободи і законні інтереси. Крім того, мають бути урегульовані процедури судового провадження та встановлені темпоральні характеристики судового процесу[3].

Стосовно міжнародного досвіду у данному питанні, слід зазначити, що Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод у ст. 6 гарантує право на справедливий судовий розгляд. Згідно з її положеннями кожен при вирішенні питання щодо його цивільних прав та обов'язків або при встановленні обґрунтованості будь-якого кримінального обвинувачення, висунутого проти нього, має право на справедливий і відкритий розгляд упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть не допускатися в зал засідань протягом усього судового розгляду або якоїсь його частини в інтересах збереження моралі, громадського порядку або національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін чи в разі крайньої необхідності, якщо, на думку суду, в особливих випадках публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

Виходячи з викладеного вище, можна сформулювати висновок: прийняття Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» [4] фактично спрямовано на посилення законодавчих гарантій верховенства права та доступу до правосуддя.

Список використаних джерел

1. Конституційна реформа: збірник матеріалів Центру політико-правових реформ за 2007-2013 роки / За заг. ред. І. Б. Коліушка. - К.: Москаленко О. М., 2013. - 166 с.
2. Формула судової реформи [Електронний ресурс]: Центр політико-правових реформ: офіційний веб-сайт. - Режим доступу: [http://pravo.org.ua/images/ 4_1.jpg](http://pravo.org.ua/images/4_1.jpg)
3. У справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69

Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання):
Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2004 № 15- рп/2004 // Офіційний вісник
України. - 2004. - № 45 (26.11.2004). - Ст. 2975.

4. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12 лютого 2015 р. №
192-УШ // Офіційний вісник України. - 2015. - № 17 (10.03.2015). - Ст. 447.